

ZWIĄZEK OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

00-340 Warszawa, ul. Oboźna 1, tel./fax 0-22 827-53-29, centrala 0-22 826-52-91
www.zosprp.pl, e-mail: zg@zosprp.pl, NIP 526-025-14-11, REGON: 007024050

Warszawa, dnia 30 maja 2022 r.

Szanowni Państwo

Działając w imieniu Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie zwracam się z prośbą o zwrócenie w działalności Państwa Organizacji uwagi na działania jakie Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej podejmuje w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych, które zdaniem środowiska skupiającego ochotniczych strażaków naruszają istniejące prawo. Poniżej przedstawiam te sprawy.

Projekt Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej umowy między gminą a OSP.

Pismem nr BOL-II.0760.3.2022.1 z 10 V 2022 r. zastępca Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej nadbryg. dr inż. Adam Konieczny przesłał do Wojewodów w celu rozpowszechnienia projekt umowy, która jego zdaniem może wskazywać lub umożliwić - uregulowanie relacji pomiędzy niezależnymi podmiotami, jakimi są gminy i stowarzyszenia - Ochotnicze Straże Pożarne (w załączeniu kopia pisma KG PSP nr BOL-II.0760.3.2022.1 z 10 V 2022 r. wraz z projektem umowy KG PSP).

W piśmie przewodnim, jako podstawę działania KG PSP, wskazano art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej oraz uprawnienia wynikające z art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej. Analiza prawna pozwala ustalić, że żaden z powołanych przepisów nie daje podstawy, by KG PSP przygotowała projekt umowy, o którym mowa w art. 7 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych.

Zgodnie z zasadą praworządności (legalności) wyrażoną w art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Zasada ta wyraża nakaz działania na podstawie prawa, jaki i obowiązek przestrzegania prawa. Odnosi się w tym wypadku także do PSP. Tak więc, aby wywierać wpływ na podmioty spoza struktur PSP Komendant Główny musi mieć do działania umocowanie prawne.

Art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej stanowi, że zadania i kompetencje Państwowej Straży Pożarnej na obszarze województwa wykonują wojewoda przy pomocy komendanta wojewódzkiego Państwowej

Straży Pożarnej, jako kierownika straży wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie. Z kolei art. 14 ust. 3 ustawy o ochronie przeciwpożarowej wskazuje, że Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, wojewoda lub starosta odpowiednio na obszarze kraju, województwa lub powiatu określają zadania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, koordynują jego funkcjonowanie i kontrolują wykonywanie wynikających stąd zadań, a w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń życia, zdrowia lub środowiska kierują tym systemem.

Nie ma więc tu żadnego odniesienia do relacji między ochotniczymi strażami pożarnymi a gminami. Na marginesie jedynie wskazać należy, że powołany art. 14 ust. 3 ustawy o ochronie przeciwpożarowej odwołuje się do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, który nie obejmuje większości OSP.

W art. 7 ust. 1 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych wskazane jest, że gmina jest obowiązana do zawarcia umowy ze wszystkimi ochotniczymi strażami pożarnymi działającymi na jej terenie, zawierającej postanowienia dotyczące podejmowanych działań, o których mowa w art. 3, oraz postanowienia dotyczące obowiązków, o których mowa w art. 10 ust. 1. Zarówno ten przepis, jak przepisy, do których się on odwołuje nie zawierają jakichkolwiek odniesień do uprawnień Państwowej Straży Pożarnej. Umowa ma regulować relacje gmina - OSP.

Poza samą formalną wadą projektu umowy przygotowanego przez KG PSP, w jej treści znajdują się propozycje zapisów stanowiących ingerencję PSP w wewnętrzne wzajemne stosunki podmiotów od niej prawnie niezależnych, należących do innego porządku prawnego, regulowanego odrębnie.

Np. w § 1 pkt 1, 2 i 6 projekt rozszerza praktycznie każdej OSP zakres działań, które ma prowadzić z wieloma służbami państwowymi oraz poza granicami kraju. Przyjęcie takich zapisów może prowadzić także do tego, że będą one przynajmniej pośrednio finansowane ze środków samorządu terytorialnego.

§ 6 projektu umowy nie dotyczy relacji gmina – OSP, a więc materii jaką umowa ma regulować.

§ 15 projektu umowy jest także nie na miejscu w kontekście przewidywanego prawem przedmiotu umowy.

W zaistniałej sytuacji pozwałam sobie zwrócić uwagę, że ZOSP RP, w ramach swoich zadań statutowych, opracował wzorcowy projekt umowy gmina - OSP (w załączeniu jego treść), który odnosi się wyłącznie do regulacji objętych postanowieniami ustawy o ochotniczych strażach pożarnych i może być materiałem pomocniczym przy tworzeniu umów docelowych.

Program szkolenia bhp strażaków ratowników OSP.

Podstawą prawną dla szkoleń strażaków ratowników są przede wszystkim przepisy art. 8, art. 11 oraz art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych. Z art. 26 wynika, że przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 2021 r. w sprawie

szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków państwowej straży pożarnej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1681) mają odpowiednie zastosowanie do strażaków ratowników OSP biorących udział w działaniach ratowniczych oraz akcjach ratowniczych, a także w szkoleniach i ćwiczeniach.

Przepis art. 11 ust. 5 ustawy stanowi, że programy szkoleń, o których mowa w ust. 1 (a więc także w zakresie bhp), opracowuje Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, a zatwierdza minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Program szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby dla strażaków z 7 marca 2022 r. oraz Program szkolenia okresowego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby dla strażaków z 7 marca 2022 r. zostały zatwierdzone przez Komendanta Głównego PSP. Opublikowane są m.in. pod poniżej podanym adresem internetowym:

<https://www.gov.pl/web/kgpsp/programy-bhp>

Oba *Programy* odnoszą się zarówno do strażaków PSP i strażaków ratowników OSP. W zakresie w jakim odnoszą się do strażaków OSP są obarczone wadą prawną, ponieważ powinny być opracowane przez Komendanta Głównego PSP i zatwierdzone przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Należy przyjąć, że w odniesieniu do strażaków ratowników OSP oba *Programy* nie wywierają skutków prawnych do czasu, gdy zostaną zatwierdzone przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Można przyjąć co najwyżej, że noszą one znamiona projektów dokumentów. W przypadku strażaków OSP, którzy odbędą te szkolenia według obecnych „*Programów*” powstanie sytuacja, że odbyli je w sposób nieważny i będą musieli je ponowić.

Wady legislacyjne ustawy o ochotniczych strażach pożarnych.

Przy okazji nowych programów szkoleń strażaków OSP ujawniły się wady legislacyjne ustawy o ochotniczych strażach pożarnych. Nie sposób bowiem przyjąć, że ustawodawca z pełną świadomością tak przepisy sformułował.

Z treści norm prawnych zawartych w ustawie o ochotniczych strażach pożarnych wynika, że ekwiwalent za udział w szkoleniach nie będzie przysługiwał za szkolenia z zakresu bhp oraz szkolenie podstawowe. Z intencji twórców projektu ustawy, wyrażanej przez przedstawicieli Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej oraz przez przedstawicieli kierownictwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wynikało zaś zupełnie coś innego.

W ustawie o ochronie przeciwpożarowej przy ekwiwalencie była mowa o członkach OSP i nie było problemu. Obecnie członków OSP podzielono na dwie kategorie (strażak OSP i strażak ratownik OSP) i dlatego powstał kłopot.

W myśl art. 1 ust. 3 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych ochotnicze straże pożarne zrzeszają członków ochotniczych straży pożarnych, zwanych dalej „*strażakami OSP*”. Czyli każdy członek OSP nazywany jest obecnie strażakiem OSP. Z kolei art. 8 ustawy stanowi, że do udziału w działaniach ratowniczych i akcjach ratowniczych jest uprawniony strażak OSP, który:

- 1) ukończył 18 lat, a nie ukończył 65 lat, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 1,
  - 2) posiada aktualne ubezpieczenie, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2,
  - 3) posiada aktualne orzeczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do udziału w działaniach ratowniczych,
  - 4) odbył szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy,
  - 5) ukończył z wynikiem pozytywnym szkolenie podstawowe przygotowujące do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych
- zwany dalej „**strażakiem ratownikiem OSP**”.

Tym samym członek OSP może nazywać się strażakiem ratownikiem OSP dopiero, gdy spełni wymagania z art. 8, w tym także odbędzie szkolenia z zakresu bhp i podstawowe.

Z kolei art. 15 ust. 1 ustawy przewiduje, że **strażak ratownik OSP**, który uczestniczył w działaniu ratowniczym, akcji ratowniczej, szkoleniu lub ćwiczeniu, otrzymuje, niezależnie od otrzymywanego wynagrodzenia, ekwiwalent pieniężny. Tym samym, by mieć prawo do ekwiwalentu trzeba się stać strażakiem ratownikiem OSP i dopiero po tym będzie przysługiwało prawo do ekwiwalentu. Za wcześniejsze szkolenia ekwiwalent nie przysługuje.

Analogicznie rzecz się ma ze zwolnieniami z pracy strażaków OSP na szkolenie podstawowe i z zakresu bhp. Przepis art. 12 ustawy przewiduje, że pracodawca zwalnia od świadczenia pracy strażaka ratownika OSP biorącego udział w działaniach ratowniczych i akcjach ratowniczych, szkoleniach lub ćwiczeniach organizowanych przez gminę, Państwową Straż Pożarną lub inne uprawnione podmioty na czas ich trwania, a także na czas niezbędny do odpoczynku zgodnie z art. 132 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy. Przepis ten nie obliguje więc do zwolnienia z pracy **strażaka OSP**, który jeszcze nie stał się **strażakiem ratownikiem OSP**.

Łączę wyrazy szacunku

Prezes Zarządu Głównego
Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP

Waldemar Pawlak

załączniki:

- kopia pisma KG PSP nr BOL-II.0760.3.2022.1 z 10 V 2022 r.,
- projekt umowy KG PSP,
- projekt umowy ZOSP RP gmina - OSP.